

હાનિકારક સિવાજી.

પુસ્તક વાચો ભાવથી, સમજીને સારગ્રહો ભારતતત્ત્વજ્ઞે,
'સદ્વર્તન સુતા સુતને, સીખવળે હે ભારતી આત્મજ્ઞે;
ગદ્ગદચરે ગ્રંથન કરી, દેવે ધરી હર્ષને,
નાથુદ કરો હે સજ્જનો, " હાનિકારક સિવાજીને. "

કલકત્તા-૨-

મુદ્રણ-૬ કમલસાહી શાહ,

મુ.-રામપુરા ૨૨-મકાડા

૧૦૮૧૬

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૮-૧૭ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રા.નં.૩૧૨૩ રિ-૧૯૭૦

વિષય સૃષ્ટિ

ॐ
॥ श्रीशान्तिनाथाय नमः ॥

હાનિકારક રિવાજો

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

શાહ ગકુલભાઈ • છગનલાલ
સુ, રામપુરા. સ્ટેશન બ કોડા.

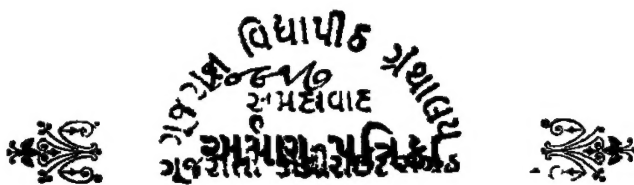
પુસ્તક વાંચો ભાવથી, સમજીને સાર ગ્રહો ભારતતત્ત્વજ્ઞો
સફવર્તન સુતા સુતને, શીખવજો હેભારતી આત્મજ્ઞો,
ગકુલચંદ્રે અચન કરી, હૈયે ધરી હર્ષને
નાખુદ કરો હે સજ્જનો હાનિકારક રિવાજને

આ ચોપડી જૈન એડવોકેટ પ્રી પ્રેસર્મો શા ચીમનલાલ
ગોશ્વલદાસે છાપી છે. બીઠાટાવાડી—અમદાવાદ

સને ૧૯૨૩

પ્રત ૧૦૦૦

કી ૦—૧—૩

શ્રી સદગુણાલંકૃત શ્રીશ્રીસદગુણ સંપન્ન વિવેકમણી

સુરજી શિરછત્ર સ્વર્ગસ્થ

પૂજ્ય કાકાશ્રી

શાહ. મગનલાલ કેસવજીની પવિત્ર સેવામાં

સુ. રામપુરા—

(રજેશન બકોડા)

આપ કાકાશ્રીનું કૌમલ હૃદય મારું હિત વધાવવાને
અર્થે દીન પ્રતિદીન આગળ વધ્યું હતું તથા મારા પ્રત્યે
ધર્મની વૃદ્ધિને અર્થે આપનું અન્તઃકરણ સદા પ્રકૃત્વીત
જણાતું હતું તેમજ દરેક કાર્યમાં આપનાથી બની શકે
તેટલી મદદ અપાવાને આપ ઉમેદ ધરાવતા હતા જેથી કરીને
આપ પૂજ્ય કાકાશ્રીનું પવિત્ર નામ સદા અમર રાખવા માટે
આ લેખ પુસ્તક આપનાં પવિત્ર કંઠમાં આરોપણ કરી હું
કૃતાર્થ થાઉં છું એજ વિનતી.

• સુ. રામપુરા } લી. આપનો નમ્ર બાળક.
તા. વિરમગામ. } મધુળદાસ છમનલાલ શાહ.

હાનિકારક રિવાજો

પ્રકરણ. ૧ હુ

કન્યાવિક્રય.

દાહરો.

કન્યાવિક્રયના સમુ', અન્ન નહિ કો પાપ.

રૌવનકે લઇ જશે, હીન બાળાનો શ્રાપ.

કાવ્યા

લે લીકરીનો દામ, હાંમ રહેવાનો તેને
હાંમ ટળીને મુખ, કહોલ મળ્યુછે કેને.

(૪)

રક્ત લક્ષ્મી છે એજ, તેજ ઘરમા ન વ્યાપે
કરે ળનો નાશ, હળાહળ કૂમતિ આપે
આમનો દામ ઉપજાવીને, તર્તે તો ખુશી થાય છે
વિક્રયધન આળ્યા થકી, હોય તેહ પણ બાય છે

કન્યાવિક્રયનો રિવાજ હાલના ચાલુ જમાનામા ઘણા
ઠેકાણે વધીગયો છે આ રિવાજ એ હોબધો હૃદય ભેદક
છે કે તે સબધમા લખતા મારૂ હૃદય ચીરાઇ બાય છે કેટ-
લાક માબાપો પોતાની પુત્રીને કોઇચીજ, રમકડા કે જના
વરની માફક વેચે છે આમ કરતા તેઓનું હૃદય કેમ ચીરાઈ
જતું નહા હોય" દયાળુ બધુઓ આ બાબતમા બેઠરકાર
શામાટે રહોછો બધુઓ, શાક લેવા જતા તમે દશ બાર
દુકાને ફરોછો તો જે બાબાને આખું જીવન કાઢવાનું છે
તેવા સબધમા તમે વિચાર પણ કરતા નથી

રમશાનમા જવા લાયક બુઢાઓની સાથે સુદર બા-
બાઓને સુખની અને ધનની ખાતર પરજીવવામા આવે
છે તેનાથી વધારે ધિક્કારને લાયક શુદામ હોઈ શકે
(શરમ શરમ શરમ) પ્રીય બધુઓ મારે જજીવવું
બોધ્યે કે પુત્રીના પૈસા લેવાથી આપણને ઘણું પાપ લા-
ગે છે ઘણી વખતે નિર્દોષ બાબાઓને (ઉંડા ખાડામા)
અયોજ્ય સ્થળે જઈ પડવાથી જીવગી દુઃખમય ગુનારવી

(૫)

પડેછે, કન્યાવિકૃત્ય બધ પાડવો તે આપણી જાતનેજ સુખ વધારવાનું છે

કન્યાવિકૃત્યના દુષ્ટ રિવાજથી આપણી લાયક અને ગરાબડી બેહુનોના સુખનું બગિદાન દઇ તેમને જે દુઃખો સહન કરવા પડેછે તે સમજવાથી અથવા સા ભલવાથી આ દુષ્ટ રિવાજને આપણે પોતાનાજ સુખ વાસ્તે એકદમ નાબુદ કરવાની જરૂર છે .

કન્યાવિકૃત્યમા તો કુતર સ્વાર્થલાજ છે અને જ્યાં એ સ્વાર્થતાનો અધકાર ફરીવળ્યોછે ત્યાં નિર્દોષ બાળાના સુખનો વિચાર ક્યાથી થાય જ્યાં નજરે દમકાની લેરી હવા પ્રભરી ગઇ હોય ત્યાં નિર્દોષ બાળાની શામાટે કાળજી રાખવામા આવે બાર વર્ષ જેવી નાની બાળીકાનો કોમલ કર. ખુણેખાટલો નાખીને ખોખો કરનારા અને બાળાના આપ કરતા બમણી વયે પહોચેલા બાશક વર્ષના સ્મશાન સાથી બુદ્ધાને સોપવો એ કેટલીબધી હૃદયની નિષ્કુરતા છે

અરે જેના હાથમા હવે મજબુત અને કઠણ વાસનો દાડો આપવો બેઇએ તેને બદલે આ લાવણ્યમય કન્યાનો કર દમલ ! ! અહા ! આપણા પર કેવા કુમહોની છાયા આવી હશે.

આપણા ધર્મશાસ્ત્રો તો દૂર રહ્યાં પણ નીતિશાસ્ત્રોની

(૬)

હાથપણ આપણે ઓળંગી ગયા છીએ પોતાની કોમળ
કન્યા, રૂની ગાસડીની જેમ ભેગે ભાવે વેચાય છે એ
કૂરતાને કુળદેવતાઓ પણ હજી કેમ જોઈ રહ્યા હશે આ
કૂરતા માટે એક કસાઈને પણ તીવ્ર તીરસ્કાર છુટેછે

જ્યારે જીવહયા પ્રતિપાંશકનું બીરૂઠ ધરાવનાર આપ
છે તેમા પ્રવૃત્ત થઈએ છીએ એ ખરેખર, આપણી કઠોરતા
અને નિર્ઘંચતા નહિતો બોલ્યુશુ ।

કન્યાવિક્રયના નમૂનાજી રૂપી મોહથી મોહાધ થઈ
પોતાનું ઉદર લક્ષ્મી રૂપો કીડાઓથી ભરી પોતાની નિર્દોષ
બાળાને- ઘરડા-લુલા-લગડા-નાણુકડા-નાનકડા-ઢીચકા સાથે
જોડી કબોડાના કુવામા ફેંકી દેછે અરે એ કૂર આ બાપો
તમને સહસ્રવાર. ફીટકાર ધિકકાર તિરસ્કાર છે

કન્યાવિક્રય વિષે,

(મુજ ઉપર મુજરી પીતા પાદશાહ.)

હે જૈન બધુઓ સુણો વિન તી મારી,	
કન્યાવિક્રય કરો બધ અરજ ઉરધારી	૧
જે માણસો પૈસા લઈ પુત્રીને આપેછે,	
તે પાપતણો ભરી ભાર હુ.બ ભોગવશે	૨
હોય ઘરરડો પણ પરણાવે ધનના લોભે,	
પછી તે કન્યાનો બળી જાય જન્મારો	૩

(૭)

એ ઘરડા સાથે કહો ઘર કેમ ચાલે,	
તે ન્હાની વયમાં ખ્યારા પુત્રી રાંડે	૪
પછી આપદે માળાપોને તમે મરણે,	
પ્રભુવાસો તેમનો તમે નેકે કરજો	૫
ભર ઉમ્મરે થાય તે કન્યા જ્યારે,	
વ્યભિચાર મહા અપરાધ કરે પછી ભારે.	૬
લક્ષ્મી તે તમને પચશે નહીં એ ભાઈ,	
લાવશે તે કરતા જશે વધારે તણાઈ	૭
કન્યાવિક્રય કરનાર બહુ દુ ખ પામે,	
દુનિયા ફટ ફટ થાય આબરૂ જાયે	૮
કહે દાસ ગકુલ સુણો બધુ તમે મારા,	
કન્યાવિક્રયના બધ કરો તમે ધારા	૯

તે નિર્દોષ બાળાઓ સમજણી થતાં તમારા કંત્યથી
વાકેફ થશે ને તે વખતે તેની આતર બદ દુવા તમારૂં
ભય કર માડું પરિણામ લાવ્યા સિવાય રહેશેજ નહિ.

બાળાઓ વૃદ્ધ પતિને પામી માતા

પિતાને દીધેલો આપ

(રાગ—ગરબીનો)

(૮)

પાપી પીતા મુજને વેચી માયા તમેતો લીધીરે,
 હુ ખમા બળવા દાત વિનાના વૃદ્ધને દાધીરે ૧
 તેતો કસાઇનુ કીધુ કામ છુટીને દ્રવ્ય લીધુરે
 જાજો જાજો મારા માને આપ કે નરકે જાજોરે ૨
 રહેજો રીખાતા હોનને રાતકે ભુખે મરજોરે,
 તમને ખાવા ન મળજો ધાનકે નરકે પડજોરે ૩
 કાયામા કીડા પડજો શરીર સઘળુ સડજોરે
 મારો શ્રાપ છે દાન દયાલકે ભુખે મરજોરે ૪
 મારૂ જોગન કયુ તમે ધુળકે નરકે પડજોરે,
 સોપી વૃદ્ધ પતિની સાથકે ભુખે મરજોરે ૫
 મારૂ ૧લા સરીખુ રૂપ ધુળમા રોળાંચુરે,
 તારા હાથ પગ જાજો તુટી આવરદા ખુટીરે ૬
 તે લીધી કન્યાને છુટી એવાત હેયામા ન આણીરે,
 હાથ હાથ મારા મનની ઉમેદ પાર નવ પાડીરે ૭
 મને ખોટી નજરથી લોક નીહાજોરે,
 પ્રભુ લેજો તમારી પાસ ચઢી ઝટ વારેરે ૮
 કુટો તમ પેટમા સુળી ખડો નમ પેટમા કોડારે,
 સુતાનુ રકત પીનારા મુખ શાને બતાવોછોરે ૯
 મારા માતપિતાનુ નખોદ અહીંથી જાજોરે,
 અબજાને સુણીને શ્રાપ ઇશ તમે ધાજોરે ૧૦

(૯)

દઈંધુ હું તમને શ્રાપ તે અતર ધરશેરે,
ગરુડની સુષુત્રીને વાત આવુ નવ કરશેરે ૧૧

હાહા બાધવો મારે જણાવવું જોઈએ શરીરમાં
રોગ હોય તેને જ્યાં સુધી પુછી આપવામાં આવે ત્યાં
સુધી બધા બહારના ઉપાય નકામાં છે મારે રોમ રૂપ
શરીરના અદરના ભાગમાં થઈ રહેલ રોગોને દુર કરવા
પ્રથમ ઉપાય કરવો જરૂરનો છે. આપ્તિકામાં ગુલામો બેચ-
વાનું બધ થયું છે તો આપણી દયાવાન જન પ્રજા
પોતાની નિરપરાધી હીકરોનો-માતકર-વધ કરે-યા વેચે તે
બહુજ શરમાવનારું છે

(૧૦)

(માસ્તર સવચંદ દામોદરદાસ શાહના)

પુસ્તકમાંથી લીધેલો.

કન્યાવિકૃત્ય નિષેધક

(બાળઓનો સંવાદ.)

પ્રતીક્ષા--જ્ઞેન નિર્મલા આ વરબોટો જોયો કે ?

નિર્મળા--હા જ્ઞેન, એતો મારી પ્રેમાળ સખી ચંદન-
બાનો છે, અરેરે ॥ એના દુષ્ટ અને સ્વાર્થી પીતલએ સાદ
વરસના હાત વગરના ડોસા સાથે બાર વરસની નાની
બાળકો પધરાવી દીધી

. નીરખી પ્રસંગ વિચીત્ર આ, મમ હૃદય પશુ કપાય છે,
ડોસા નહીં પરણ્યો કહો, પેસાજ પરણી જાય છે,
અયોગ્ય જોતાં જોડણું, વૈધવ્યતા વર્તાય છે
આજ સાહેલી તણી, જી હગી અકારી થાય છે

✽

✽

✽

✽

બુદાને બાળકી આપી, બાંધે છે મીંડળો મડે
પીતા પુત્રી તણા પાપી, પસ્તાવામા પછી પડે

સુશીલા—ખરૂ છે બહેન, સ્વામી સ્મશાન ચોગ્ય અને
પતિ પતિચોગ્ય, એ બીચારો-સસાર શુ અને પ્રેમ શુ
એ ક્યાથી સમજે

પ્રમીલા—નીચમા પણ નીચ નર, કન્યાવિક્રય કરનાર છે
એવા અધર્મી જન જર દયાનત હજારો વાર છે

ધિક્કાર છે એવા કુપપતન કરનાર પિતાને, પોતાની પ્યારી
પુત્રાનુ સુર્વસ્વ સુખ લેઈ છુટી અકારી કરવાનુ કેમ
સુજનું હશે । પણ સરખા પ્રાણીઓ પણ બચ્ચાંના રક્ષ-
નો હક ધરાવે છે પારધી પણ પોતાના કુમળા બાળકોની
હીંસા કરતા આત્મકો ખાય છે, છતાં કંઈ ગણાતા મનુષ્યો
રક્ષકને સ્થાને બક્ષક બની પારધીથી પણ અધમ પ્રકાર
ચલાવતા શરમાતા નથી એ ખરેખર ચોચનીય નહિ તો
બીજું શું ? રાક પુત્રીને સઠમાં નાંખનાર, મોંઘા મનુ
ધ્યાવનારની કી મત નહિસમજનાર અને ક્રૂરપણુ શુભરનાર
એવા નરાધર્મોને હજારો વાર ધીકાર હો.—

નથી કોથી જનો કરતા, અનિષ્ટાચાર આહરતા,

નથી પરવાકશી કરતા, પુરણ ઉઠર પાપથી ભરતા

(૧૨)

સુશીલા—જેન પ્રમીલા એ કન્યાવિક્રયના કુકર્મથી કલ્કાકીત થનારાઓને શુ ખબર નહિ હોય કે, પરમાધામીઓના અસહ્ય માર સહન કરવા પડશે, નરક અને નિગોદના ભય કર કપ્ટો ભોગવવા પડશે અહીં કરેલા ની દાપાત અકાર્યોનો બદલો અવશ્ય મળશેજ

પ્રમીલા—જેન સુશીલા એ કન્યાવિક્રય કરનાર અસુરી માનવો વજ્રમય છાંતીનાં કઠોર હોય છે તેના હૃદયમાં કુમળી કુમારીકાઓ માટેની કાંઈપણ લાગણી હોતી નથી, તેમણે લબ્યા અને શરમને તો સાતમે સ્થાને ચઢાવી મુકેલ છે જેણે ગમે તેવા કુકૃત્યોથી ધન સચય ઉત્તમ માન્યો છે, એવાંઓના હૃદય મંદિરમાં આચાર્યવર્ત્તની મનાય અબદાઓની અસહ્ય વેદનાવાળી અરણ્ય ક્યાથી વાસો કરે. પણ એવા અજ્ઞાની છવો બાણતા નથીકે—

આ ચાર દીન કુલ કપટના, કાલે સવારે વહી જશે,
સુખસપતીને સાચળી હોતી ન હોતી થઈ જશે
ખાલ રચેલી તરબની મનમાં અધુરી રહી જશે
યમદુત ગળચી પકડીને નિશ્ચય નર્કમાં લઈ જશે

કન્યાને વેચી તેના લોહી માસનું આ આર્પદશના ઘણા મા આપો શક્ષ્ણ કરી રક્ષણપણનો હક ધરાવેછે એમના વેચાણનું

(૧૩)

પૈસે વિવાહ મ્હાલે છે અને ન્યાત જાતમાં ખીષ્ટપાન જાપી
વાહ વાહ જોલાવે છે ગણુતા સુરો પશુ એવા અકાર્યોમા
ભાગ લે છે અને દુષિત અજને ઉદરમા ઘાલી દેખિત
જનેછે એવા અનિષ્ટ અભ્યાર વિચારોથા જનમઠળ જાદુ થઇ
નષ્ટ પ્રાય થઇ જાય છે, થતા જાય છે અને યશે ? રો
ગ શોક અને દુઃખાળના ભય કર સકરો અ દેશને મહન
કરવા પડે એમા નવાઈશુ ! એમની મુખાઈ ભરેલી શરમચુકત
રૂઢીઓ જ્યાં સુધી આ દેશમા પ્રવર્તશે ત્યા સુધી તેમના
ઉપર પરત્રત્તા રૂપી વૃક્ષ કાયમ રહેશે

જે દેશમા પ્રેમ પરહસ્તે વેચાય છે પૈસા વડે ખરીદાય
છે અને પશુવૃત્તિ સમાન તેની વ્યવસ્થા થાય છે તે દેશ
મા વર્ણુશ કર પ્રજાજ ઉદભવે એ ન્યાય શાસ્ત્ર
કરમાન છે

અસ્તુ

વારી વારી ચોલો છે શુ' વીરો—એ રામ.

બધા--હીકરીનુ વેચાણુ કરે છે, ધન ભમાત્ર દેરુ હરે છે
પ્રમીલા હીકરીને ગાય જ્યા દોરાય ત્યા જાએ પરાધીન તેના પ્રાણુ,
નીતિ રીતી પ્રભુ ભીતી તણને, કરે પુત્રીના વેચાણુ,
(અરેરે) આર્યો કુકર્મ કરેછે, મહા પાપે પીંક ભરેછે
હીકરીનુ ૦

(૧૪)

નિર્મળા-જેતા આફ્રીકાનો ગુલામઆરો

સહુથી કનિષ્ઠ લેખાય,

પણ આર્યોના અધમ ધારામા

ત્રાય ત્રાય વરતાય છે

(અરેરે) અધર્મીઓ વિચરે છે, આ ભારત ભારે મરે છે

દીકરીનું

મુચીલા હે કીરતાર કડ્ડણા કરી હમે, હો સદ્ગાનનું દાન,

સ્વયં વર જેવાં સનેહ લખોથી, ગ્રંથી ગુ થો લગવાન

(રમુછ) એ અલિલાપ ધરેછે, પણ પળ પ્રભુને સ્મરે છે

ધન્યલભ દીકરીનું

સવચ્છ હી શાહ.

કન્યાવિક્રય કરનાર માંખાપ મત્યે પુત્રીનો શ્રાપ.

મુણ ચતુર મુળણ—એ રાગ.

ઓદુષ્ટપિતા દીકરી વેચી ધન લેવા છુ બાય છે.

સમજી લેજે લક્ષ્મી નહીં પણ અતે તે તો લાભ છે. રેક

એ પાપ થકી કીડા પડશે, છાતીપર જમ આવી ચડશે.

ધગધગતા ખીસા ધાખડશે.

ઓ દુષ્ટ પિતા. ૧

(૧૫)

વૃધ્ધ સગ સુકન્યા થોરી ચઢી, જોવા જન મળીયા એહ પ્રડી
પુજ કેમ ન જાતી શરી પડી. ઓ દુષ્ટ પીતા ૨

મહા સાથે મીઠળ નાંધી, મહપમાં રંડાપો સાંધી;
શુ ? પાપ પાક ખાધો રાંધી, ઓ દુષ્ટ પીતા ૩

કુંધો યાં મુઝયો પુજને દુ ખ. ફરીઆમા નાંખી મુજને
રોઝ્યો શું પુજને મુજને. ઓ દુષ્ટ પીતા. ૪

શું હાથ પગો પડીઆ. ભાંગી કન્યાવિક્રય બુધ્ધિ જગી
લે પાપી મૃત્યુને માગી. ઓ દુષ્ટ પીતા. ૫

છે ગાય દીકરી સરખી. દોરે ત્યાં જાય જીવો પરખી
શું ? વેચે હરખી હરખી. ઓ દુષ્ટ પીતા.

ધન આબુ તે રસ્તે જશે હાંસલામાં મોં મળુ થાશે,
આંખર વુ જીખ માગી ખાશે. ઓ દુષ્ટ પીતા, ૭

કસાઢ હજે પરની ઘેટી વું તો વધ કરતો નીજ બેટો;
તે ને તારામાં બહુ છેટી. ઓ દુષ્ટ પીતા. ૭

આ નાળા અંતે શુ કરશે, રહતી જળતી કુવે પડશે;
કા નિસાસા નાખી મરશે; ઓ દુષ્ટ પીતા. ૯

કેશવ શીખને ઉરમાં ધરશે, શા સંધ મળી નધી કરશે,
તો સજનો શુભ મુક્તિ વરશે. ઓ દુષ્ટ પીતા, ૧૦

છે અરજ આ રહતી રામાઓ દુખીને આપને;
ધક્કાર હજો, કન્યાવિક્રય કરનારાં માખાપને.

(૧૬)

પ્રકરણ ૨ જી

બાળ લગ્ન—

નવમે વર્ષે વહુ કહેવાણી, બારે જન્મે બાલકને
અથાને બચાવા માટે, સુવે દવા દાડુને

(બાળલગ્ન) આપણા લોકવાયાં છોકરા છોકરીઓ ને
લાડથી ઉછેરી મોટા કરી કોઈ પણ પ્રકારને લેખે વિચાર
કર્તાશિવાય તેમને બાળલગ્નના બળાપામા હોમીદેવા એ શું
ચોખ્ખા છે! તેમના શરીર અને મનને માત્ર નીર્ભળ (જ-
શકત) બનાવવાનો રસ્તો માળાપોએ શોધી કાઢ્યો છે

ઉછળતા કોમળ બાળકોનું રક્ત અને સત્ત્વ યુક્ત્યા
શિવાય હે અસમાબાપો તમારી દેવાની હોશ પુરી
કરવા તમને બીજો કોઈ રસ્તો ન જાણ્યો તેમના વિદ્યાભ્યાસ
અને બળનું નીકળ કરવા અને તેમને વ્યવહાર અને
ધર્મમાં બાંધવા બનાવવા માટેજ તમારો આ સતત
પ્રયાસ લાગે છે,

ઉછળતા લીલા વૃક્ષને મરડી નાખવા સમાન કાચીવયના
સુકોમળ મગજના સતાનોને બાળગનની સળગતી હોળીમાં
હોમવાને તૈયાર થયેલા માળાપો તમે ધક્કેબર બોધાન્તમા
બેસી વિચાર કરો તમારી મતિને ગતિ મળે જોવા કોઈ
સલાહકારની શોધ કરો.

(૧૭)

બાધવો આપણી સમાજની કેવી કદોડી સ્થિતિ થવા પામી છે તેનો આપ સર્વે જાણતા હશેજ નાના અણુ સમજીને બોધતા જેવા નિદેષિ બાળકોના “જેમતેમ લોકો માંકડું વળગાડે તેમ” લગ્નો કરીવાળી મલકાતા મુખના વડીલા જ્યાં ને ત્યાં આપણી દ્રષ્ટીએ પડતા જણાય છે.

નથી તેમને સ્વાર્થનું જ્ઞાન કે નથી હોતું પરમાર્થનું જ્ઞાન પણ એક હોય છે. અન્ધઅધ્યાન તાન નેતેથીજ બાળ-લગ્નની વેદીમાં હોમીદે છે, પોતાના કુમળાં બચ્ચાનું બ-ળીદાન, કન્યાને કુવારી રાખી મોટી કરાય નહીં, બારવરસની કુવારી કન્યાનું તેના પિતા મુખ જીવેતો તેને બ્રહ્મહત્યાનું પાપ લાગે નવ વરસની કન્યાનું જ્ઞાન કરવાથી ગૌદાનનું પુ-ન્ય થાય. આવું આવું જાવાર્થ સમજ્યા સિવાયનું સાંજ-ળી તેપર અધ્યા લગાવી આંખો છતાં અધા બને છે. વળી કહે છે. કે કન્યાદાનને બદલામાંરાખે છે, લક્ષ્મીનું જ્ઞાન

તમારી જડયુધ્ધિને હિતાહિત વિચારના શરાણુપર ચ-ડાવી તેને તીક્ષ્ણ અને પાતળી બનાવો તમારી અજ્ઞાન સરિતાના પ્રવાહમાં પ્રસરાઈ જતું તમારું બાળકોનું રમણીય જીવણ અટકાવો, ધોળે દિવસે અને જીતે દીવે અધારામાં અથડાતી તમારી મનોવૃત્તિને પ્રકાશમાં લઈજાવો,

બાળ લગ્નનો સવાલ પણ તેટલીજ અગત્યતા ધરાવ-નારો છે, જે બાળકો પોતાની સમજબા આપ્યા નથી જેઓ દુનીયાદારી સમજતા નથી જેઓ રડે છે પડે છે લડે છે, અને

(૧૮)

કમાતા નથી તેઓને પરણાવવાનું કામ પણ તેટલું જ બિ-
કારને પાત્ર છે આનું નામ લગ્ન નથી પણ બળાત્મક છે
બાળલગ્ન સમયમા ફક્ત એકજ બાળત કહેવાની છે
લગ્ન એટલે જોડાવવું જે છોકરા રમતા હોય, ધુળ 'ડોડાડ-
તા હોય, તેઓના લગ્ન એ શબ્દમાં જ વિરૂદ્ધ છે પ્રેમ
વગર જોડાવવાનું હોઈ જ શકે નહીં

બાળલગ્ન—વિષે.

(ચોપાઈ)

મમ જૈન બધું ઉરધારે બાળલગ્નનો ચાલ નકારે,
અણસમજી બાળક પરણાવે છે સ સાર તણે શોદિદાવે
લગ્ન ફરજ કરી લગ્નન બાણે પ્રેમ ચીજશું તે ન પિછાણે,
રમત ઢીંગલાતણી રમ્મડો બાળકને અવતાર બગાડે
બાળલગ્નથી બાળ સુકાયે વિદ્યાભ્યાસ પુરે નવ થાયે,
તન મનની ઋતીયાય ખુરી સુખ ના પામે તે નરનારી
નિર્જળ સંતતિ તે પ્રકટાવે રોગ કદી ધર છોડી ન બાવે,
સુધી સુખોમ સમજ દિલલાવે સંતતિ પુખ્ત વયે પરણાવે

(૧૯)

ધણેઠેકાણે જોવું જોવામા આવેછે કે વરની ઉમર નાની અને કન્યાની ઉમર મોટી હોવાથી વરનો દાળ કન્યા ઉપર પડી શકતો નથી પણ કન્યાનો દાળ વર ઉપર પડે- છે અને પતિવ્રતાના નિયમોમા ખામી આવે છે

[સારાથ *] કંબોડાથી નીતીની તન્દુરસ્તીની અને સ સાર સુખની સર્વશંતે હાનો થાયછે લેખક-

કર્તા-ગ છ.

પ્રકરણું ૩ જું

મૃત્યુપ્રસંગે રડવું કુટવું

હોજો.

મૃત્યુ પ્રસંગે કુટતા થાય વિધન અપાર,
માટે તેને દુર કરો બાન્ધવો આ વાર

બાન્ધવો આ રિવાજ આપણા જૈન કોમમાં જોટવો બધો વધી ગયોછેકે જેને લઇને આપણે હીન ઉપમાને લાયક થતા બધાંજે છીએ તે એકે મૃત્યુવ્યક્તિ પાછળ ભર બહારમા ખુદ્દસી છાતીએ કુટવું આ રિવાજ બધા જુના વખતથી ગમેતે કારણથી

હાખલ થઇ ગયો હોય પણ હાલના સમયમા તેથી શા-
રિરીક તેમજ માનસિક શક્તિ ઉપર ખરાબ અસર થયા
સિવાય હાલ કંઈ પણ જણાતો નથી

હર બભરમા આપણી માતાઓ પુત્રીઓ તથા
બહેનો અસ્ત વ્યસ્ત અગે પુરૂષોના દેખતા છતાં કુટૂબી
એ શુ આપણું આવકનું ભૂખણ છે. 'શુ એ રિવાજથી
આપણી ઉત્તમતા જળવાય છે એક બાબુ આપણે સદા-
ચારની વાતો કરીએ અને બીજી બાબુ હર બભરમા આપણે
આવકકુળ ઉપર કાજળ ફેરવીએ એ આપણા ઉત્તમ મુળને
શુ હાચકછે, ખરેખર એ બિભત્સ ચાલથી આપણે હાંસી
પાત્ર થઇએ છીએ અને આપણા જૈન ધર્મને ઝાખપ લગાડીએ
છીએ મર્યાદામા રહેવું એજ આપણી માતાઓ પુત્રીઓ તથા
બહેનોનું ભૂખણ છે

એ ઝીણી નજર પહોચાડી એવામા આવેતો એટલે દરબજે
માલમ-પડથેકે અત-કરણને કાંઈ પણ લાગણી ન છતા ફક્ત
લોકોને દેખાવ કરવાં તમાસા તરીકે કેટલેક ઠેકાણે રોવા
કુટવાનું થાય છે, સર્વ હાખલાઓમા એમ બનતું નથી
એ હું કળુલ કરૂ છું પણ રોવાકુટવાના રિવાજમા અત..
કરણની જેને લાગણી હોયછે તે પણ બહારના દેખાવને
વશ થાયછે આખરે તેને વશ થવું પડેછે એવી સ્થિતીએ
જે રિવાજ પહોંચેલો છે સ્વભાવિક લાગણીને અનુસરીને

રાગ કાઢીને રડવું અશ્રુપાત કરવો અને કુટવું એ ચોખ્ખું
મરનારને વારતે નહિ પણ જોનારનેજ વારતે છે

સ્વજનના મરણથી કોઇને પણ શોક થાય એ સ્વભાવિક
છે. અને તે શોક રડવાથી પ્રગટ થાયછે પણ તે નિમિત્ત
છાતી કુટવાનો રિવાજ આપણામાં ઘુસીગયોછે. તે અન્યાયી
છે, ઘાતકી છે, સ્ત્રીઓની તન્દુરસ્તીનો નાશ કરનાર છે
તે કેવલ લોકાચાર છે, લોકોને બાહ્ય આચાર છે, ટોંગ છે
હૃદયની ખરીલાગણી પ્રદર્શિત કરવાનું એ સાધન નથી સ્ત્રી,
ઓને તેમની ઇચ્છા વિરૂદ્ધ અને શક્તિ ઉપરાંતનું કુટવું
પડે છે આથી મરણ પામેલા કે જીવતાને કોઇને પણ
લાભ નથી બચ્યા ત્યારથી સવાર ગણી આ છાતી કુટવાની
જેરખ્યાળી રૂઢીને તિલાંજલી આપો અને તમારી માતા-
ઓ, પુત્રીઓ તથા બહેનોના આશીર્વાદ મેળવો. આ ખોટી
રૂઢીના ત્રાસથી કેટલીક બહેનોને ક્ષયરોગ લાગુ પડે છે
અને કેટલીકને હૃદયરોગ થાય છે માટે બંધુઓ આજથી
તે રિવાજને દેશવટો દો

છાતી કુટવાના ત્રાસથી થએલ દુખનું દષ્ટાંત.

મંશુ—થંપાબહેન મારી પુત્રી મણી મરણ પામી ત્યારે.
માતા તરીકે મને શોક થાય. એ સ્વભાવિક છે તેથી મને

રડવુ તો આવતુ ન પણ આ છાતીએ કુટવાના કુથાલે
 માડ સત્યાનાથ વાળી નાખ્યુ જ્યારથી મારી પુત્રી
 મણીનુ મરણ થયું ત્યારથી કુટવાની કીયા શરૂ થઈ, હુતો
 મા ઠરી, એટલે મારેતો મોખરે જીભી રહી મારો પાઠ ભજ-
 વવો પડ્યો કુટનારીઓંતો હ મેશા નથી નત્રી આવે પણ
 તેના જીવાળ વાળનારી તો હુજ હતી નાતજાતની ખાચ
 હીઓતો કુટવા આવે પણ અમારે રક્ષુ, બહોળુ સગુ એ-
 ટલે જીદા જીદા ગામથી પુરૂષ તથા સ્ત્રીઓના ટોળા મારે
 ત્યા આવવા લાગ્યા ખરેખર લોકોનો આશ્વાસનના શ
 તેવો આવતા હતા. તેમને મારે માટે કાંઈ આશ્વાસનના શ
 જદો નહતા તેમજ મારી મરણપામિલી પુત્રીને વાસ્તે તેમ-
 ને હીલશેજી નહતી ફક્ત રૂઢીનાળ ધનથી બધાએલા તે
 એ આવતા હતા પણ તે કુટનારીઓની સામે મારે છાજીયા
 લેવાં પડતા હતા આમ કુટીકુટીને મારીછાતી લાલચોળ થઈ
 છાતીમાંથી લોહી નીકળવા માડ્યુ મને લોહીના બળખા
 પડવા માડયા અને છેવટે મને હૃદયરોગ લાગુ પડ્યો, અને
 તેરોગથી હ મણીજી હુ રીખાજીજી જ્ઞેન શુ કહુ મારીઈચ્છા
 વિરૂદ્ધ મારે કુટવુ પડતુ જો નહિ કુટુતો લોકો મારી નિ
 હા કરશે મારીબદખોઈ કરશે એલોકલજાજના વાયથી મે મા-
 રી ઇચ્છા વિરૂદ્ધ મારી શક્તિ જોળગીને કુટયુ તેનુ કેવું
 હુ ખદ પરિણામ આવ્યુ છે, તેનો કાણુ વિચાર કરેછે. ? જ્ઞેન

(૨૩)

કોઈ કોઈ જોરોઓ તો કુટતેકુટતે કહેશેકે કેમ કુટતાનથી મા-
ણસ મરીગયુ છેકે લોકડુ ભાગીગયુ ગયુ' છે જહન આવી હું-
ખી સ્થીતી આપણી થઇ છે, જહન હુંતો હવે જે ચાર
દિવસમા આ હૃદય રોગથી મરણ પામીશ,

હવે આ રિવાજને પકડી રાખવો ઉચિત નથી સ્ને-
હીનો વિયોગ જોકે હું ખુબ કારણ છે અને તેથી રૂઢન-
અશ્વધારા એ કુદરત નિર્મોણ છે, પરંતુ આવા હીના
ચારથી શોક પ્રદર્શિત કરવો એ ઓછપણ રીતે ઉચિત ન-
નથી

લેખક

કર્તા-ગ. છ.

પ્રકરણ ૪ થુ.

❧ હાનિકારક રોવાનો ❧

(પરચુરણ)

(એક સ્ત્રીની હયાતિમા બીજી કરવી) એ એક
ન્યાનમા જે તરવાર નાખવા જોવું છે, જે સ્ત્રી થવાથી
પુરુષના પ્રેમના વિભાગ થાય છે તેમજ સ્ત્રીઓના ધણી
પ્રત્યેના અખડીત પ્રેમનું ખડન થાય છે બીજી તરફથી
જે સ્ત્રીઓ વચ્ચે હર્ષા કલેશ વિગેરે દુર્વૃત્તિઓનો વધારો

(૨૪)

થઇને તેનું પરીણામ તે સ્ત્રીઓને અને તેની સાથે તેમના પતિને લોગવવુ પડે છે, કેાઇ વખતે બે સ્ત્રીઓ એક બીજાની ઇર્ષા કરે છે તેમાં પતિના જીવનું જોખમ પણ થઇ જાય છે એટલે બે સ્ત્રીઓ કરવાથી જે નુકશાન થાય છે તે નાનુ નથી

પત્નિ સ્ત્રીધર્મમાં ન હોય અગર મહારોગી તેવે ખાસ પ્રસંગે પણ જ્ઞાતીની રક્ષા સીવાય એક સ્ત્રીની હયાતીમાં બીજી સ્ત્રી કરવી ન જોઇએ

(વૃદ્ધવિવાહ) નો વિષય પણ તેટલોજ ખરાબ છે કે મઠદાના હાથમાં મીઠાળ, સ્તમ્ભાનમાં સુનાર સાથે સુદરો વૃદ્ધલગ્નના પ્રત્યક્ષ દાખલાઓ અને તેનાં પરિણામો આપણે એવા જોઇએ છીએ કે તેજ આપણને ખરા બોધ રૂપ છે,

(કબોડા) બે રીતે થાય છે - ૧ વર નાનો અને કન્યા મોટી (૨) વરઘરડો અને કન્યા નાની આ બે પ્રકારમાંથી બીજા પ્રકારના કબોડાને વ્યવહારમાં વૃદ્ધ લગ્ન કહેછે, અને તેટલા સાડા હુ કબોડુ અને વૃદ્ધલગ્ન એવા ભેદ પાડુછુ કબોડામાં વરની ઉમ્મર નાની અને કન્યાની ઉમ્મર મોટી હોવાથી વરનો દાખ કન્યા ઉપર પડી શકતો નથી પણ કન્યાનો દાખ વર ઉપર પડે છે અને પતિવ્રતાના નિયમોમાં ખામી આવે છે. (સારાશ) કબોડાથી

લેખકના બે બોલ

પ્રીય બન્ધુઓ આધુનિક અધશ્રદ્ધાનેત્રીધે આપણી
જૈન સમજની કેવી કદાઈ સ્થિતિ થવા પામી છે, તેતો
આપ સર્વે જાણતા હશેજા મારે જણાવવું જોઈએ કે શ-
રીરમા રોગ હોય તેને જ્યાં સુધી પુટી આપવામા આવે
ત્યાં સુધી બધા બહારના ઉપાય નક્કી છે, માટે કોમ ફ-
પ શરીરના અંદરના ભાગમા થઈ રહેલ રોગને દુરકરવા
પ્રથમ ઉપાય કરવો જરૂરનો છે આફ્રીકામા ગુલામો વે-
ચવાનું બંધ થયું છે તો આપણા હયાવાન જૈન પ્રજા પો-
તાની નીરપરાધી દાકરીનો ઘાત કરે વધ કરે યા વેચે તે
બહુજ શરમાવનારું છે

બાળલગ્ન સમયમા મારે એકજ બાળત કેહેવાની-છે
બાળવર્ષની નાનીવયે છોકરીઓને પરણાવીએ ૧૩ તેર ૧૪
ચૈાદ વર્ષે ગર્ભ ધારણ કરી માતા બને કહાય નાની વયમાં
માતા થનાર સ્ત્રી જીવતી રહે તો પણ તે હ મેશને માટે
નીર્જળ અને સત્વ વિનાની બની જાય છે

લગ્ન વખતે નાચ કરાવત્રા એ છોકરાને વ્યભિચાર
શીખવવા જેવું છે

વૃદ્ધનેતો સેવ કે રાખ જોઈએ તેને બદલે લગ્ન થાય

અને તે પણ યુવાન બાળા સાથે થાય એ અતિ અદ્વિષ્ટ છે

આપણા મહાન તીર્થંકરો અને આચાર્યો વિગેરેના માતાઓ પ્રથમથીજ કેળવાયેલી હતી જેથી તેના પુત્ર રત્નકેવા નિવડ્યા છે, તે જોવાથી આપણેને ખાતરી થશે કે સ્ત્રીની અજ્ઞાન દશા કેલવણા લીધા સિવાય દુર થતી નથી અને પોતાની તેમજ ભવિષ્યની ઉન્નતી પણ છે અને જો તે આપવામાં આવશેતો ઉપર ખતાવ્યા મુજબ અવનતિ રૂપ જડ ધાલી બેઠેલા કુરિવાળે દુર થવા સાથે સ્ત્રી પોતાનું કર્તવ્ય શુ છે તે સમજતા શીખશે છેવટે એટલીજ ખાખત જણાવવાની છે કે આપણી અજ્ઞાન દશા દુર થવા સ્ત્રી કર્તવ્યો સમજવા અને તે પ્રમાણે વર્તવા અને કુરિવાળે દુર કરવા જેમ અને તેમ ખત રાખી જલદીથી પ્રયાસ કરવાની આવશ્યકતા છે હાનિકારક રિવાજો કે જે દુકરવાને માટે માત્ર હુદયબળ અને ખતનીજ જરૂર છે, તે રાખી જેમ અને તેમ કુરિવાળેને છોડી દેવા અમે બિન્ન, ને છોડી દેવાવવા પ્રયાસ કરવા મારી વિનંતી છે લેખક.

ગ. છ.

